

การพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วย ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Development of Corporate Social Responsibility of School Administration Model under The Local Administrative Organization

¹ยศสราวดี กริ่งไกร, สมศักดิ์ บุญปุ และ ระวิง เรืองสังข์
Yotsarawadee Krungkrai¹, Somsak Boonpoo², Rawing Ruangsanka
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
¹Email i-am-alone2010@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยหลักการของความรับผิดชอบต่อสังคม วัตถุประสงค์ และสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา ส่วนที่ 2 กระบวนการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา และองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม วิธีการบริหารสถานศึกษา กิจกรรมส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน และส่วนที่ 4 เงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารสถานศึกษา; ความรับผิดชอบต่อสังคม

Abstract

The purposes of this research were to study state and problems of corporate social responsibility of school administration model under the local administrative Organization, to development corporate social responsibility of school administration model under the local administrative Organization, and to evaluate corporate social responsibility of school administration model under the local administrative Organization. The qualitative data were collected from documents, qualitative research methodology, data collected by using study documents, In-depth interviews, group discussions. The data were analyzed in terms of content analysis, percentage, arithmetic mean, and standard deviation. The research results were as the following Corporate social responsibility of school administration model under the local administrative Organization consists of 1) introduction, namely corporate social responsibility principal, objective, and school environment, 2) corporate social responsibility of school administration process, namely school administration composition, corporate social responsibility composition, and school administration method, 3) Utilize, namely preparation, proceed, and assessment, 4) Condition of corporate social responsibility of school administration model utilize.

Keywords: Model; School Administration; Corporate Social Responsibility

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในทุกรูปแบบอย่างไม่หยุดยั้งตามกระแสของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้แก่การมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนการเคารพสิทธิมนุษยชนการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางสังคมการพัฒนาเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการกระจายรายได้และคุณภาพชีวิต การส่งเสริมการค้าเสรีตลอดจนการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งประเด็นเหล่านี้ก่อให้เกิดข้อกฎหมายและข้อบังคับของรัฐมากมายซึ่งไปจำกัดการประกอบกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสังคมในลักษณะที่ไม่ดีผลกระทบระยะยาวของข้อจำกัดต่างๆ เหล่านี้คือองค์กรในปัจจุบันจะต้องดำเนินการตามกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขององค์กร และค่อยๆ พัฒนากลายเป็นขนบธรรมเนียมที่ต้องทำ (Bunbongkan, 2007) จากที่ได้กล่าวมาเห็นได้ว่าความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมและองค์กรมีความคาดหวังสูงขึ้นคือเรียกร้องให้องค์กรต่างๆ รักษาผลประโยชน์ไม่เฉพาะเพียงของพวกเขาเองเท่านั้นแต่สิ่งสำคัญคือองค์กรต้องรักษาผลประโยชน์ของสังคมโดยรวมด้วย ดังนั้นความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นนโยบายที่ทวีความสำคัญยิ่งขึ้นโดยเฉพาะผู้บริหารในโลกยุคปัจจุบัน

สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นองค์กรทางสังคมองค์กรหนึ่งที่มีภารกิจในการดำเนินงาน 4 งาน ได้แก่ โครงสร้าง คน เทคโนโลยี งาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) และเพื่อตอบสนองความคาดหวังของสังคม (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) ด้วยว่าสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชนจะต้องมีคุณภาพในด้านคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ในทุกงานต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ รูปแบบที่จะบ่งบอกถึงคุณภาพ หรือมาตรฐานการศึกษา ซึ่งมีเกณฑ์กำกับในการใช้วัดคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งการประเมินตนเองของสถานศึกษา การประกันคุณภาพภายในจากหน่วยงานต้นสังกัด และการประเมินคุณภาพจากภายนอก องค์กรประกอบเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษาที่จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมพัฒนาองค์ประกอบ รูปแบบที่เห็นว่าจำเป็นต้องควบคุมตามความเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันพบว่าสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีปัญหาร้องเรียนต่างๆ มากขึ้นจากการเรียกร้องผลประโยชน์รวมถึงความไม่โปร่งใสในการบริหารจัดการอันเกิดจากการขาดความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากเหตุผลและความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการทบทวนภารกิจหลักในการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ผู้วิจัยเห็นว่า การนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรมาปรับใช้ในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งทั้งในส่วนที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) และในด้านการตอบสนองความคาดหวังของสังคม (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) แม้ที่ผ่านมาจะมีการเริ่มดำเนินการอยู่

บ้างแล้ว แต่ยังไม่พบแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ไม่ได้กำหนดเป็นองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ให้เป็นที่ยอมรับร่วมกัน (Koolkron, 2010; Seanmanoch, 2014) ผู้วิจัยจึงตั้งใจที่จะนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร มาปรับใช้ในสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ดำเนินการวิจัย “การพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เพื่อให้ผู้ใช้และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นสารสนเทศทางการศึกษาในการวางแผน ปรับปรุง หรือกำหนดนโยบายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษาตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการวัด และประเมินผลการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีรูปแบบจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตอบสนองความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) และศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีประชากร ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนรวม 1,643 แห่ง เลือกรandom ได้จำนวน 321 แห่ง โดยมีผู้บริหารสถานเป็นผู้ให้ข้อมูล ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) และเลือกสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 4 แห่งเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกโดยเจาะจงผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาจำนวนแห่งละ 4 คนรวมเป็น 16 คน จากนั้นนำมาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเข้าสู่กระบวนการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 เพื่อประเมินรูปแบบเชิงคุณภาพ โดยมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของของการบริหารสถานศึกษา มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร

วิธีดำเนินการวิจัย: การศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดหัวข้อในแบบสัมภาษณ์

แหล่งข้อมูล : หนังสือ, ตำรา, บทความ, วารสาร, งานวิจัย, เว็บไซต์

เครื่องมือ : ศึกษาเอกสาร (Document Study) เป็นแบบวิเคราะห์และการสังเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ : กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและร่างรูปแบบ

2. การสัมภาษณ์

วิธีดำเนินการวิจัย : สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แหล่งข้อมูล : ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ : สภาพปัจจุบัน และปัญหาของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ทราบสภาพปัญหาความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการยกร่าง

วิธีดำเนินการวิจัย: ยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้วิจัย

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์ที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

เครื่องมือ : ศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ : รูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับร่างที่ 1)

2. พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

วิธีดำเนินการวิจัย : พัฒนาโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ต้องการศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้จากรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ฉบับร่างที่1)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ : รูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ฉบับร่างที่ 2)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย : การประเมินรูปแบบโดยการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง

แหล่งข้อมูล : ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 321 คน โดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เนื้อหา

ผลลัพธ์ : ผลการประเมินรูปแบบเชิงปริมาณจากผู้บริหารสถานศึกษา และร่างรูปแบบ (ฉบับร่างที่ 3)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า ในการบริหารจัดการภายในของโรงเรียนมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ บุคลากรไม่ครบตามโครงสร้าง และการติดตาม ตรวจสอบประเมินคุณภาพการศึกษายังไม่ชัดเจน การศึกษา ค่อนข้างต่ำ เช่น โรงเรียนได้รับการกระจายอำนาจด้านงานน้อยโดยอำนาจ ส่วนใหญ่ยังอยู่ที่หน่วยงานต้นสังกัด ขาดการประชุมชี้แจงภาระหน้าที่หรืองาน ที่ได้รับมอบหมายให้เกิดความ เข้าใจชัดเจน ตรงกัน และขาดการส่งเสริมพัฒนางานวิชาการ ความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความมั่นใจในการบริหารจัดการต้องคอยรับคำสั่งหรือการตัดสินใจจากผู้บังคับบัญชาในระดับสูงขึ้นไป การพัฒนาบุคลากรขาดความชัดเจนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น บุคลากรทางการนิเทศ การศึกษาไม่เพียงพอขาดการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล

การศึกษาขาดความชัดเจนในเรื่องความก้าวหน้า ของวิชาชีพของบุคลากร แม้จะมีการกำหนดโครงสร้างภารกิจ และวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน แต่ยังไม่ชัดเจนว่า ขาดการนำสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เช่น มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบชัดเจนแต่ขาดอำนาจในการตัดสินใจสั่งการ การกระจายอำนาจการตัดสินใจไม่ชัดเจนยังรวมอำนาจอยู่ที่ผู้บริหารในระดับสูง และขาดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา การมีอำนาจที่อิงการเมืองสูงทำให้ผู้บริหารระดับสถานศึกษาต้องให้ความ สนใจนโยบายทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงตามผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่ละกลุ่ม การเมืองเข้าไปใช้ประโยชน์จากระบบการศึกษา แทนที่ผู้บริหารหรือคนในวง การศึกษาจะทำประโยชน์เพื่อท้องถิ่นกลับเอื้อประโยชน์ต่อการเมือง หน่วยงานต้นสังกัดครอบงำการศึกษาอย่างสมบูรณ์แบบและในทางปฏิบัติ เป็นระบบรวมศูนย์อำนาจ มีปัญหาความเหลื่อมล้ำและการเอาเปรียบ การกำหนดเกณฑ์ในการจัดสรรครูและบุคลากรให้สถานศึกษาขนาดเล็กทำให้ครู ไม่ครบกลุ่มสาระ และวุฒิการศึกษาไม่ตรงตามวิชาที่สอน ครูทำงานสนับสนุนการสอนมากกว่าด้านการเรียนการสอนและครูขาดความชำนาญเฉพาะสาขา ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น การพิจารณาความดีความชอบ การสรรหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานยังไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีปัญหาในการ บริหารคน เช่น บุคลากรส่วนใหญ่มาจากระบบอุปถัมภ์จึงขาดความรู้ความสามารถที่ตรงกับงานที่รับผิดชอบ ขาดการทำงานเป็นทีมและสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนขาดความเป็นเอกภาพในการทำงานหรือมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก เมื่อมีปัญหาตั้งกล่าวข้างต้นทำให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลทำให้โรงเรียนขาดความรับผิดชอบต่อสังคม คือ นักเรียนที่มาเรียนมีคุณภาพการศึกษาที่ไม่ดี

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้โมเดลรูปแบบอันประกอบไปด้วย 1) บทนำ 2) กระบวนการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม 3) ขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ 4) เงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. บทนำ ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา คือ

1.1 หลักการของความรับผิดชอบต่อสังคม

- 1) สถานศึกษาใส่ใจในปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง
- 2) สถานศึกษามีการบริหารงานแบบโปร่งใส ตรวจสอบได้
- 3) สถานศึกษามีการปฏิบัติต่อบุคคลและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมกัน
- 4) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ ประเมินติดตามผล
- 5) สถานศึกษามีการดำเนินการบนพื้นฐานการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของความรับผิดชอบต่อสังคม มี 3 วัตถุประสงค์ คือ

- 1) เพื่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา
- 2) เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการบริหารจัดการ
- 3) เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มากขึ้น

1.3 สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่บริหารงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย

- 1) สถานศึกษาจัดอบรมอาชีพเสริมให้นักเรียนนำไปหารายได้พิเศษ
- 2) สถานศึกษาจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งผลต่อชุมชน ครอบครัวยุคใหม่ จากความร่วมมือร่วมสอดคล้องกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบยั่งยืน
- 3) การเปลี่ยนแปลงนโยบายจากกระทรวง คณะปกครอง ระบบการเมือง มีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา
- 4) สถานศึกษาสามารถแจ้งข่าวสารกับนักเรียนและผู้ปกครองได้อย่างรวดเร็ว เพราะมีระบบด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 5) ปัจจัยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและไม่สามารถควบคุมได้ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา

2. กระบวนการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม และวิธีการบริหารสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 องค์ประกอบของระบบการบริหารสถานศึกษา

1) โครงสร้าง (Structure)

- สถานศึกษามีการจัดกลุ่มงานการบังคับบัญชาที่ชัดเจนครอบคลุมงานทั้งหมดและมีการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน

2) คน (People)

- ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนอัตรากำลัง สรรหาตามความเหมาะสม และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ

3) เทคโนโลยี (Technology)

- สถานศึกษามีนวัตกรรมทางเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อการบริหารและการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4) งาน (Task)

- ภารกิจหน้าที่ทางการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

2.2 องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคม

- 1) ความรับผิดชอบทางด้านเศรษฐกิจ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่องค์กรจัดขึ้น โดยจัดสรรผลประโยชน์ในองค์กรอย่างเหมาะสม เป็นธรรม และคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีกิจกรรม ได้แก่ โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการรักษาสิ่งแวดล้อมพร้อมเปลี่ยนเป็นเงิน
- 2) ความรับผิดชอบทางด้านกฎหมาย การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่องค์กรจัดขึ้น โดยกำหนดระเบียบและการบริหารไปตามครรลองของกฎหมายและกฎข้อบังคับต่างๆ ซึ่งคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย มีกิจกรรม ได้แก่ โครงการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ โครงการพัฒนาระบบคุณภาพภายใน
- 3) ความรับผิดชอบทางด้านจริยธรรม การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่องค์กรจัดขึ้น โดยผู้บริหารแสดงออกในด้านการกระทำ มีศีลธรรม จรรยาบรรณและค่านิยมที่ดีของสังคม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีกิจกรรม ได้แก่ โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา
- 4) ความรับผิดชอบเชิงสาธารณประโยชน์ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่องค์กรจัดขึ้น โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการให้ความสนับสนุนกิจกรรมเชิงสาธารณประโยชน์ต่างๆ ของชุมชนและสังคม มีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคมท้องถิ่น หรือปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชน สังคมให้ดีขึ้น มีกิจกรรม ได้แก่ โครงการส่งเสริมสุขภาพ และโครงการห้องสมุดมีชีวิตใกล้ชิดชุมชน

2.3 วิธีการบริหาร มีดังนี้

- 1) สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม วิเคราะห์ข้อมูลของปัญหา การคาดคะเน ช่วงห่างที่จะเกิดขึ้น
- 2) สถานศึกษามีการวางแผนโดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกลยุทธ์การดำเนินงาน
- 3) สถานศึกษามีการบูรณาการ สื่อสาร ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและยอมรับ
- 4) สถานศึกษาได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินการสำรวจเพื่อหาข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพในปัจจุบัน
- 5) สถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาโดยควบคุมและกำกับดูแลให้ผลเป็นไปตามแผนที่วางไว้

- 3. ขั้นตอนการนำไปใช้** ประกอบด้วย 1. การเตรียมการดำเนินงาน 2. การดำเนินงาน
3. การประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การเตรียมการดำเนินงาน

- 1) มีกำหนดพื้นที่ดำเนินงานและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้
- 2) มีกำหนดหน้าที่ของบุคลากรที่ร่วมโครงการ
- 3) มีกำหนดการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม
- 4) มีกำหนดงบประมาณที่ต้องใช้อุปโภค บริโภค

3.2 การดำเนินงาน

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายตามมาตรฐานสถานศึกษา
- 2) ครูและบุคลากรสถานศึกษาร่วมกันดำเนินงาน
- 3) ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรในสถานศึกษา เป็นผู้ดำเนินงาน
- 4) ครู นักเรียน บุคลากร และชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม

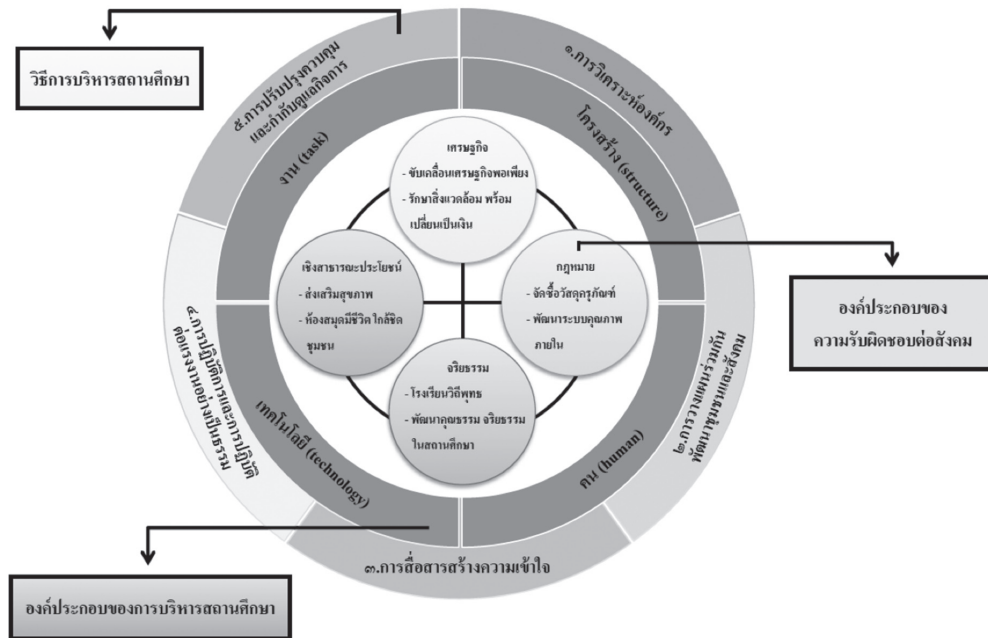
3.3 การประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน

- 1) มีการประเมินก่อนการนำรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมไปใช้
- 2) มีการประเมินขณะดำเนินงานตามรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคม
- 3) มีการประเมินหลังการนำรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมไปใช้

3.4 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

- 1) สถานศึกษาวางแผนงานเพื่อป้องกันปัญหา โดยคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นและพร้อมตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยการใช้กลยุทธ์อย่างเหมาะสม
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา
- 3) ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมครูและบุคลากรที่มีความสามารถโดดเด่น/พิเศษ ให้นำความสามารถที่โดดเด่นมาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้น

จากผลการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังนี้

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พบว่า ทำการประเมินใน 4 ด้านซึ่งประกอบด้วย 1. ส่วนนำ ประกอบด้วยหลักการของความรับผิดชอบต่อสังคม วัตถุประสงค์ และสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา 2. กระบวนการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม และวิธีการบริหารสถานศึกษา 3. การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน และ 4. เงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ แต่ด้านความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความถูกต้องนั้น ผลการวิจัยข้อนี้สอดคล้องผลการวิจัยของอุดมศักดิ์ กุลครอง (Koolkrong, 2010) ที่ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา พบผลการวิจัยประการหนึ่งว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยขององอาจ แสนมาโนช (Seanmanoch, 2014) ที่ศึกษาถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบผลการวิจัยประการหนึ่งว่า ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน กล่าวคือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในครั้งนี้เป็นการพัฒนาที่อาศัยแนวคิด ทฤษฎีที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ผ่านการศึกษาจากสภาพที่แท้จริงด้วยการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นได้ผ่านการยกร่างจากการระดมสมองด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นวิธีที่จะระดมสมองที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง ดังนั้น เมื่อนำร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาสร้างเป็นแบบสอบถามแล้วให้กลุ่มตัวอย่างตรวจสอบในด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความถูกต้อง จึงพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อย่างมีระบบและเป็นขั้นตอนดังที่ได้อภิปรายมา เป็นไปตามแนวคิดของอุทัย บุญประเสริฐ ที่กล่าวถึงการพัฒนาแบบจำลองโดยทั่วไปว่า อาจแบ่งเป็น 2 ตอนที่สำคัญ คือ การสร้างแบบจำลอง และการหาความตรงของแบบจำลอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานในรายละเอียดที่สำคัญแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพระบบการบริหารและสภาพแวดล้อมของระบบปัจจุบัน (การวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจระบบปัจจุบันให้แน่ชัดให้ชัดเจน) ขั้นที่ 2 การค้นหาและระบุปัญหาและความต้องการอันจำเป็น ของระบบปัจจุบัน (หาว่าควรจะปรับปรุงและแก้ไข หรือพัฒนาอะไร) ขั้นที่ 3 จัดสร้างจัดทำแบบจำลอง ออกแบบจำลองหรือเสนอแบบจำลองที่เป็นทางเลือก สำหรับการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา ขั้นที่ 4 ทดสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการปฏิบัติ และการยอมรับโดยเฉพาะ

ของคณะผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง และขั้นที่ 5 ปรับต้นแบบเป็นแบบจำลองฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา ไปดำเนินการสร้างสรรค์โครงการ/กิจกรรม เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับชุมชนรอบสถานศึกษา

2. สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อจะสามารถปฏิบัติตนและเป็นต้นแบบที่ดีให้กับสังคม

3. สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ของสถานศึกษาตนเอง โดยการประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

References

- Bunbongkan, C. (2007). *Business Ethics*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Koolkrong, U. (2010). *Transformational Leadership and Corporate Social Responsibility of School Administrators*. Thesis of Degree Master of Education Department of Education Administration Graduate School Silpakorn University.
- Seanmanoch, O. (2014). *Corporate Social Responsibility of School Administrators under Pathum Thani Primary Educational Service Area Office*. Mini Thesis of Degree Master of Education Department of Education Administration Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage.